

CMS PLATFORMALARI YORDAMIDA TA'LIMY SAYTLAR YARATISH VA UNDA FOYDALANISHNING AHAMIYATI

To'xtayev Jamshid Xamidjonovich

Buxoro innovatsiyalar universiteti, Ta'limda axborot

Texnologiyalari yo'nalishi 2-kurs magistranti

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada ta'lim resurslarini yaratishda boshqarish tizimlariga asoslangan tarkib muhokama qilinadi. Axborotlashgan bugungi zamon talabidan kelib chiqqan holda dasturlashning zarurati izohlandi. CMS platformalarining xususiyatlari, imkoniyatlari va kamchiliklari aytib o'tiladi.

Kalit so'zlar: CMS, ta'limni axborotlashtirish, Joomla, ta'lim materiallari, tarkib, dasturiy ta'minot.

ABSTRACT

This article discusses content-based management systems in the creation of educational resources. The need for programming based on the requirements of today's information age was explained. Features, capabilities and disadvantages of CMS platforms are mentioned.

Keywords: SMS, educational informatization, Joomla, educational materials, content, software.

АННОТАЦИЯ

В данной статье рассматриваются системы контент-ориентированного управления при создании образовательных ресурсов. Объяснена необходимость программирования, основанного на требованиях сегодняшнего информационного века. Отмечены особенности, возможности и недостатки CMS-платформ.

Ключевые слова: SMS, образовательная информатизация, Joomla, учебные материалы, контент, программное обеспечение.

Shiddat bilan o'zgarib borayotgan hozirgi davrda axborot oqimini ko'p ekanligi undan o'zimizga foydali va kerakligini ajrata olish ham hozirda muhim va dolzarb muammoga aylanmoqda desak ham bo'ladi. Turli vositalarda, tarmoqlarda kelayotgan axborotning rost yoki yolg'on foydali yoki befoyda ekanligini bilish uchun esa barchamiz fikrlashimiz ishonchli va ishonchsiz manbalarni ajrata olishimiz juda muhimdir. Darslikdagi mavzuga doir, yoki darslikda berilgan ma'lumotlardan tashqari boshqa manbalardan shu mavzuga tegishli bo'lgan turli tuman qiziqarli ma'lumotlarni qidirib topish o'qituvchi uchun hozirgi kunda unchalik muammo bo'lmay qoldi, desak mubolag'a bo'lmaydi. Lekin shu ko'p ma'lumotni o'quvchiga yetqazib berish (aynan shu vaqt oralig'ida) birmuncha qiyinchilik tug'dirishi mumkin. Shu ma'lumotlarni saralab kerakliklarini o'rganuvchiga tez va oson va eng asosiysi tushunarli tarzda yetqazish asosiy muammo bo'lmoqda. Ma'lumotlarni to'plab ularni oson usulda bayon etishning usullaridan biri bu infografik materiallar tayyorlash hisoblanadi. Masalan, infografik slayd qilishimiz mumkin dars uchun yoki hujjat ko'rinishida plakat ko'rinishida taqdim etishimiz, qisqagina videorolik tayyorlab olish mumkin. Bu ishlarni amalga oshirish uchun esa amaliy dasturlar bilan tanish bo'lishimiz kerak. Hozirgi kunda kompyuter savodxonligiga ega bo'lmaslik, xuddi o'qish yozishni bilmagan o'quvchi timsolidek gap. Har bir o'qituvchi minimal darajada bo'lsa ham kompyuterda amaliy dasturlarda hujjat qilish, taqdimot tayyorlash ko'nikmalariga ega bo'lishi zarur. Shundan keyingina u boshqa imkoniyatlardan ham foydalanishga o'ta oladi.

Zamonaviy kontentni boshqarish tizimlari talabni doimiy dasturlash tillariga bo'lgan ehtiyojni yo'q qiladi. Oldindan minglab yaratilgan tayyor modulni va sinovdan o'tganlarini tanlash kifoya qiladi. Tizimga integratsiya uzoq davom etmaydi, shuning uchun barcha qo'shimchalar yagona standart bo'yicha amalga oshiriladi. Bugungi kunda ko'plab kontentni boshqarish tizimlari mavjud (Kontentni boshqarish tizimi yoki CMS), zamonaviy ta'lim resursini qisqa vaqt davomida yaratishga imkon beradi. CMS – bu soddalashtirilgan dasturiy ta'minot va tartibga solish uchun mo'ljallangan hujjatlar va tarkibni birgalikda yaratish. Ko'pincha CMS veb-saytlar va ularning

mazmunini boshqarish uchun veb-ilova sanaladi. Kontentni boshqarish elektron shaklda joylashtirish imkoniyatlarini taqdim etadi, masalan, turli formatdagi o'quv materiallari va ularni manipulyatsiya qilish. Odatda shunday tizim ma'lumotlar bazasi bilan to'planadigan interfeysni o'z ichiga oladi va uni ta'lim mazmuni, kalit so'zlar bo'yicha qidirish imkonini beradi. Tizimlarda ayniqsa kontentni boshqarish tizimlari (CMS) yuqori bo'lgan hollarda samarali bo'ladi, ko'plab o'qituvchilar kerak bo'lgan kurslarni yaratish ustida ishlaydilar va ular turli kurslarda bir xil o'quv materialidan foydalanishadi. Zamonaviy CMS platformalari qo'shimcha dasturlashga murojaat qilmasdan o'z ichiga quyidagilarni olishi kerak:

- sahifalar mazmunini tahrirlash, jumladan qo'shish yoki olib tashlash grafikasi;
- yangi sahifalar qo'shish; sayt tuzilishini o'zgartirish va turli metama'lumotlar;
- ro'yxatga olish shakllarini o'rnatish;
- so'rovlar, so'rovlar va forumlarni boshqarish;
- tashriflar statistikasini chiqarish;
- foydalanuvchilar o'rtasida saytni boshqarish huquqini taqsimlash.

CMS platformasi haqiqatan ham saytlarni ikkita komponentga ajratadi: dizayn (tashqi saytni bir butun sifatida ko'rish, alohida sahifalar, ma'lum ma'lumotlar bloklari) va tarkib. Sayt dizayni, qoida tariqasida, shablonlarda va o'zgarishlarda joylashtiriladi kontentga qaraganda ancha kamroq. Ta'limiy kontentni yaratishda maxsus bilimga ega bo'lish shart emas, matnni loyihalashning oddiy usullarini amalda bajara oladi agar foydalanuvchi Microsoft Officeda ishlay olsa. Bundan kelib chiqadiki, kontentni boshqarish tizimlari ikkita asosiy vazifalarni hal qiladi. Foydalanuvchilar nuqtai nazaridan, yangiliklarni nashr qilish imkonini beruvchi vositadir, saytda yangi sahifalar joylashtirish va ishlab chiqarish foydalanuvchilarga qulay interfeys orqali kontent ustida boshqa operatsiyalarni bajara oladi. Bunday holda, foydalanuvchi Internet va uning rivojlangan texnologiyalariga ega bo'lmasligi mumkin, lekin u aniq sayt qanday ishlashi to'g'risida tushunchalarga ega bo'lishi kerak. Ishlab chiquvchi nuqtai nazaridan saytlar tezashtiruvchi vositadir tayyor bloklardan yechimlar yaratishga imkon beruvchi murakkab saytlarni ishlab chiqish, ish

va dizayn mantig'ini ma'lum chegaralarda o'zgartirish tushuniladi. Boshqaruv tizimi alohida interfeysga bag'ishlangan sayt boshqaruvidir. Foydalanuvchi qachonki veb-ilo va sifatida o'z saytining administrator maydoniga oddiy brauzer orqali kiradi va ma'lum bir manzilda yoki alohida Windows operatsion sistemasida ma'lum dasturlar o'rnatishlar talab qilinadi. CMS platformlari bilan ishlashda turli xil yondashuvlar talab qilinadi va bu platformalar turli xil afzalliklar, kamchiliklarga ega. Barcha kontentni boshqarish tizimlari pullik va bepulga bo'linadi. Bepul kontentni boshqaruv tizimlari Wordpress, Joomla, Drupal va boshqalarni o'z ichiga oladi. Pullikdan keng tarqalgan CMS platformalaridan biri DLE (Data Life Engine) bo'lib, bu ko'proq ko'ngilochar saytlarga mos keladi. CMS Joomla kontentni boshqarish tizimlari orasida yetakchilardan biri hisoblanadi veb-saytlar va kuchli onlayn ilovalar yaratish imkonini beradi. Asosiylaridan biri Joomla xususiyatlari deyarli boshqaruvning nisbatan qulayligidir saytlarni ishlab chiqarishda cheksiz imkoniyatlar va moslashuvchanligidadir. Va albatta to'liq ochiq manba, bu har qanday ishlab chiquvchi uchun mavjud bo'lishiga imkon beradi va foydalanuvchi rivojlanadi. Ayni paytda Joomla uchun 6000 dan ortiq kengaytmalar yozilgan. Umuman olganda, ishlab chiquvchilar va jamiyatning tizimni rivojlantirishga bo'lgan yondashuvini aks ettiradi. Kuchli Joomla veb-saytini boshqarish uchun HTML, PHP, CSS tillarini bilish shart emas. Xulosa o'rnida, ushbu platforma o'quvchilarning ta'limiy ishlarini olib borishning asosiy usuliy qo'llanma bo'ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Горнаков С. Г. Осваиваем популярные системы управления сайтом. М: ДМК пресс, 2009. 336 с.
2. Деревнина А. Ю., Кошелев М. Б. Принципы создания электронных учебников // Открытое образование. 2001. №2